

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทวงถามหนี้

ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558¹

ศิริรัตน์ โรจน์วรพร²

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมที่เน้นการบริโภคนิยม โดยไม่อยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและยุติธรรม ลูกหนี้ถูกเอาเปรียบจากเจ้าหนี้ ประกอบกับภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ทำให้การเจริญเติบโตของภาคธุรกิจมีการแข่งขันกัน โดยนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีกำลังการซื้อและเกิดการใช้จ่ายหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจและเกิดการลงทุนมากขึ้น การกู้ยืมเงินหรือขอเครดิต เพื่อนำมาใช้สอยในครัวเรือนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น ระบบสินเชื่อส่วนบุคคล การกู้ยืมเงิน หรือการซื้อขายสินค้าและบริการซึ่งก่อหนี้ขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าการขยายตัวของรายได้ การอุปโภคบริโภคภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ซึ่งต่อมาสังคมในปัจจุบันเกิดปัญหาภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น จนทำให้เกิดปัญหาการผิดนัดชำระหนี้สำหรับการกู้ยืมเงิน เกิดปัญหาหนี้สินของครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น และเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้โดยใช้วิธีการที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของลูกหนี้ เช่น การใช้วิธีการที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การใช้ความรุนแรง ทำร้ายร่างกาย ทำให้เสียชื่อเสียงและทรัพย์สิน ช่มชู้ หลอกลวงจะดำเนินคดี เพื่อเป็นมาตรการกดดัน บีบบังคับให้ลูกหนี้จ่ายหนี้คืน ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ปัญหาหนี้สินของประชาชนมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆจากปัญหาระดับครัวเรือนกลายเป็นปัญหาระดับชาติ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หากประชาชนมีหนี้สินมากขึ้น ทำให้ความสามารถในการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภคของประชาชนลดลง เกิดปัญหาขาดสภาพคล่อง และมีผลกระทบต่อเนื่อง เช่น ความเครียด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น และเมื่อมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ความสามารถในการชำระคืนลดลง ลูกหนี้จำนวนมากไม่สามารถชำระคืนได้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา เจ้าหนี้เกิดความเสียหายเนื่องจากไม่ได้รับชำระหนี้ การติดตามทวงถามหนี้ด้วยตนเองหรือ

¹ เรียบเรียงจากสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2558.

² นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ตัวแทน ทำให้เจ้าหน้าที่หรือตัวแทนใช้วิธีการต่างๆ เพื่อที่จะทำให้ลูกหนี้ชำระหนี้คืน โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และละเมิดสิทธิต่างๆ ของลูกหนี้ เช่น การติดต่อลูกหนี้โดยไม่คำนึงว่าเป็นเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม การทวงหนี้โดยใช้โทรศัพท์ซ้ำๆ ต่อเนื่อง อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและเป็นการคุกคามลูกหนี้ หรือใช้อำนาจอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อลูกหนี้ ซึ่งอาจถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูกหนี้

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองลูกหนี้มิให้ถูกติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ โดยวิธีการที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้ ในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปกติสุข ซึ่งได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีการตราพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ออกมาใช้บังคับ ซึ่งสามารถคุ้มครองลูกหนี้ได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ก็ยังมีปัญหาทางกฎหมายบางประเด็น

ผลของการศึกษา

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการรับบริการสาธารณสุขที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงไม่เพียงพอกับปัญหาที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาภาครัฐได้ออกมาตรการ หรือการตรากฎหมายออกมาเพื่อคุ้มครอง เยียวยา กับผู้ได้รับผลกระทบจากการรับบริการสาธารณสุข แต่ก็ยังคงมีประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งประเด็นปัญหาที่ได้ทำการศึกษาמידังต่อไปนี้

จากภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ทำให้ประชาชนแบกรับภาระค่าครองชีพสูงขึ้น เช่น ทำให้ลูกหนี้มีต้นทุนหมุนเวียนไม่ทันและไม่สามารถชำระหนี้ได้ แบบการติดตามทวงถามหนี้อย่างไม่เหมาะสมจึงเกิดขึ้นและทำให้เกิดปัญหาระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหน้าที่รุนแรงขึ้น ปัญหาเกิดจากด้านภาครัฐ ผู้ประกอบการสินเชื่อ และด้านลูกหนี้, สถาบันการเงินใช้กลยุทธ์ทางการตลาดให้บริการที่สะดวกรวดเร็วขึ้น และรัฐผ่อนปรนให้เกิดการให้สินเชื่อได้ง่ายขึ้น รวมถึงประชาชนขาดวินัยในการใช้เงินเกินตัว ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพ ได้บัญญัติไว้ เช่น ที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายตามมาตรา 32 ที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิ หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะตามมาตรา 33 ที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับเสรีภาพในเคหสถานการเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองจะกระทำมิได้ และ

มาตรา 36 ที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใดๆ การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลสื่อสารถึงกัน รวมถึงการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ล่วงรู้ หรือได้มาซึ่งข้อมูลต่อบุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เป็นต้น

การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right of privacy) สิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิในความเป็นส่วนตัว หมายถึง สิทธิที่ทำให้บุคคลนั้นมีสถานะรอดพ้นจากการถูกติดตามหรือการรบกวน โดยมีอิสระในการดำรงชีวิต ซึ่งจะต้องไม่ขัดกับกฎหมาย โดยขอบเขตของสิทธินี้ขึ้นกับสภาพสังคม วัฒนธรรมและความต้องการส่วนตัว ของบุคคลนั้นๆ

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีแนวคิดมาจาก Common law คือ สังคมเป็นผู้กำหนด มาตรฐานทางศีลธรรม โดยรัฐเป็นผู้บัญญัติกฎหมายอาญาขึ้นเพื่อความสงบสุขของสังคม จึงเป็นการ ลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคม หรือเกิดผลกระทบที่ร้ายแรงต่อบุคคลอื่น ลักษณะเป็นความผิดได้ด้วยตัวของมันเองอย่างเห็นได้ชัด (Mala in Se) ปัจจุบันใช้หลักการกระทำที่มี ผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และรัฐเป็นผู้บัญญัติความผิด (Mala prohibita)³

โทษทางอาญา หมายถึง การที่ผู้มีอำนาจในการลงโทษตามกฎหมาย กำหนดลงโทษผู้กระทำ ผิด ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันกระทำความผิดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อความสงบสุข และชอบธรรมแก่สังคม

โทษจึงต้องสร้างความเกรงกลัวต่อบุคคลผู้กระทำความผิด เช่นมาตรา 2 กำหนดว่า บุคคลใด จะต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นกระทำนั้นบัญญัติเป็น ความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษตามกฎหมาย บัญญัติไว้ เพื่อป้องกันและคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคม

ซึ่งทฤษฎีการลงโทษ (Punishment Theory) เป็นมาตรการการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม โดยให้บุคคลปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐเป็นผู้ใช้อำนาจต่อผู้กระทำละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อยับยั้ง ควบคุมอาชญากรรม ตามทฤษฎีการลงโทษ 2 ทฤษฎี ดังนี้

³ คณะผู้วิจัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "การกำหนดโทษทางอาญาในประเทศไทย," (รายงานการวิจัย โครงการยุติธรรมโพล ครั้งที่ 2 สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, กรกฎาคม 2548), หน้า 5-8.

1. ทฤษฎีทดแทน (Retribution Theory) คือ การลงโทษเป็นสิ่งที่คู่สัญญากระทำ ความผิด หรือผู้จงใจกระทำทำให้ได้รับโทษทางอาญาให้เหมาะสมตามสภาพความหนักเบาของการกระทำ ความผิดนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเหมาะสม โดยนำเอาสิ่งอื่นๆ ได้นอกจากความผิดของการกระทำเข้ามาพิจารณากำหนดโทษด้วย ตามทฤษฎีทดแทนมีเงื่อนไข (1) เพื่อทดแทนความรู้สึกของผู้เสียหายซึ่งสูญเสียไปจากการกระทำ ความผิด (Vindication) (2) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (Fairness) (3) เพื่อลงโทษตามสัดส่วนของความร้ายแรงของความผิด (Proportionality of Punishment)

ทฤษฎีทดแทนดังกล่าวจึงเป็นแนวคิดเรื่องความยุติธรรม เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎหมาย ตามหลักที่ว่าความรุนแรงหรือปริมาณของโทษของผู้กระทำ ความผิดควรได้รับความเหมาะสมตามสัดส่วนความเสียหายที่ได้กระทำลงไป โดยโทษที่ผู้กระทำได้รับต้องได้สัดส่วนพอดีกับสภาพและความหนักเบาของความผิดนั้น⁴

2. ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) เป็นทฤษฎีที่ป้องกันมิให้มีการกระทำ ความผิดขึ้นอีกในภายภาคหน้า โดยมองลักษณะทางสังคม เช่น มนุษย์พยายามหาความพอใจโดยการ หลีกเลียง และสังคมต้องดำเนินการตามกฎหมาย เป็นต้น โดยแบ่งออกเป็น (1) การข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) (2) การตัดโอกาสการกระทำผิดอีก (Incapa Citation) (3) การแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจ ผู้กระทำผิด (Reformation and Rehabilitation)

จากทฤษฎีอรรถประโยชน์ดังกล่าว เป็นการลงโทษเพื่อลดจำนวนผู้กระทำ ความผิด โดยเป็นวิธีการไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดนั้นซ้ำอีก เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยไม่ให้เกิด อันตรายต่อสังคม

จากผลของการศึกษาข้างต้น สามารถที่จะสรุปประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ที่ได้ ทำการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดเรื่องระยะเวลาและจำนวนครั้งในการทวงถามหนี้

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการเป็นส่วนตัวของลูกหนี้ในเรื่องของเวลาและจำนวน ครั้งในการทวงถามหนี้ นั้น เห็นได้ว่าลูกหนี้ถูกละเมิดสิทธิการเป็นส่วนตัวอยู่บ้าง เช่น เรื่องการ กำหนดเวลาในการติดตามทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ที่ได้บัญญัติให้ เจ้าหนี้หรือผู้ทวงถามหนี้ ทวงถามหนี้โดยการติดต่อโดยบุคคล โทรศัพท์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อ

⁴ อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญาภาค 1, (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2525), หน้า 20-21.

เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นๆ ได้ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.00 นาฬิกา ไปจนถึงเวลา 20.00 นาฬิกา และในวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 8.00 นาฬิกา ไปจนถึงเวลา 18.00 นาฬิกา หากไม่สามารถติดต่อตามเวลาดังกล่าวได้ หรือช่วงเวลาดังกล่าวไม่เหมาะสม หรือจำนวนครั้งที่ติดต่อไม่เหมาะสม ให้ติดต่อได้ตามจำนวนครั้งที่เหมาะสม แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวลูกหนี้อาจใช้เวลาไปกับครอบครัว หรือทำธุระส่วนตัว เช่น ดูแลบิดามารดา ทานข้าวกับครอบครัว รับส่งบุตรไปโรงเรียน หรือไปทำงาน เป็นต้น ซึ่งเวลาดังกล่าวในช่วงเช้าก็เป็นเวลาที่รีบเร่งสำหรับการเดินทาง ไม่ว่าจะต้องบุตรหรือไปทำงาน และในเวลาช่วงเย็นที่เลิกงานของลูกหนี้ ลูกหนี้จะต้องรีบเร่งในการเดินทางกลับหรือทำธุระส่วนตัว หรือทำธุระอื่นๆ หลังจากที่ยกกลับมาถึงบ้าน โดยในเวลาช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 8.00 นาฬิกา จนถึงเวลา 9.00 นาฬิกา และในเวลาช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 17.00 เป็นต้นไป ควรจะเป็นเวลาส่วนตัวของลูกหนี้ การดำเนินการติดตามทวงถามช่วงเวลาดังกล่าวอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของลูกหนี้ และการติดตามทวงถามด้วยจำนวนครั้งที่ไม่เหมาะสม อาจจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของลูกหนี้ได้ เนื่องจากความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่กับลูกหนี้ไม่เหมือนกัน ความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามนั้นอาจจะไม่เหมาะสมหรือละเมิดสิทธิส่วนตัวของลูกหนี้ได้ เพราะเจ้าหน้าที่มีความประสงค์ที่จะติดตามทวงถามหนี้ให้สำเร็จ โดยบางครั้งอาจไม่ได้คำนึงถึงความเป็นส่วนตัวหรือความเหมาะสมของลูกหนี้ ดังนั้น เวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 จึงอาจเป็นเวลาที่รบกวนสิทธิส่วนบุคคลที่ลูกหนี้ควรได้ใช้เวลาดังกล่าวตามปกติสุขของลูกหนี้ เนื่องจากในช่วงเวลา 18.00 ถึง 20.00 เป็นช่วงเวลาที่ลูกหนี้ต้องเดินทางกลับบ้าน และใช้เวลาในการดำเนินการส่วนตัว หรือทำกิจกรรมอื่นๆ กับครอบครัว รวมถึงช่วงเวลา 16.00 ถึง 18.00 นาฬิกา ในวันหยุดราชการด้วย ซึ่งแท้จริงแล้ววันหยุดของลูกหนี้ควรได้ธุระส่วนตัว หรือได้มีเวลาพักผ่อนกับครอบครัว การติดตามทวงถามหนี้ในช่วงเวลาดังกล่าว จึงอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูกหนี้ ยังเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูกหนี้ และการกำหนดให้สามารถติดตามหนี้ได้ตามจำนวนครั้งที่เหมาะสม เนื่องจากความเหมาะสมของลูกหนี้กับผู้ประกอบการทวงถามหนี้ไม่เหมือนกัน เช่น การโทรศัพท์เพื่อทวงถามหนี้จำนวน 3 ครั้งต่อวัน เจ้าหน้าที่หรือผู้รับจ้างทวงถามหนี้เห็นว่าเป็นจำนวนครั้งที่เหมาะสม แต่ลูกหนี้เห็นว่าจำนวนครั้งที่โทรทวงถามนั้นเป็นจำนวนมากและรบกวนสิทธิของลูกหนี้ เป็นต้น

2) ปัญหาในกรณีผู้กระทำความอาญาเป็นนิติบุคคล

พระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดอัตราโทษอาญาของผู้กระทำความผิดทั้งที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดาและผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล ทั้งนี้นิติบุคคลผู้ซึ่งเป็นบุคคลตามกฎหมายตั้งขึ้น ไม่มีตัวตน หรือไม่เป็นสิ่งมีชีวิต แต่แสดงออกโดยคณะบุคคลที่เป็นบุคคลธรรมดาเช่น กรรมการผู้จัดการ กรรมการผู้บริหาร เป็นต้น ดังนั้น หากบุคคลธรรมดาดังกล่าวได้กระทำการอยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล หรือบุคคลธรรมดาดังกล่าวได้กระทำการนอกขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล ผลการกระทำผิดและความรับผิดชอบของนิติบุคคลก็จะแตกต่างกันไป ดังนี้

2.1 บุคคลธรรมดาดังกล่าวได้กระทำการอยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลการกระทำของบุคคลธรรมดาดังกล่าวจึงเป็นการกระทำของนิติบุคคลที่เป็นตัวการ โดยหากบุคคลธรรมดาดังกล่าวกระทำตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นๆหรือเป็นตัวแทนกระทำการแทนตัวการหากเกิดกรณีมีความผิดขึ้น ก็ถือได้ว่านิติบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิด ตามมาตรา 820 ที่บัญญัติไว้ว่า ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนซึ่งได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทนหรือกรณีเป็นตัวแทนเขตดำเนินการ ตามมาตรา 821ที่บัญญัติไว้ว่า บุคคลผู้ใดเชิดบุคคลอีกคนหนึ่งออกแสดงเป็นตัวแทน ของตนก็ดี รู้แล้วยอมให้บุคคลอีกคนหนึ่งเชิดตัวเขาเองออกแสดงเป็นตัวแทนของตนก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก ผู้สุจริตเสมือนว่าบุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเป็นตัวแทนของตน นิติบุคคลที่เป็นตัวการต้องรับผิดชอบเช่นกันกับคณะบุคคล ซึ่งเป็นตัวแทน ที่กระทำการภายในขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมาย

2.2 บุคคลธรรมดาดังกล่าวได้กระทำการนอกขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล โดยหากบุคคลธรรมดาดำเนินการนอกขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล บุคคลธรรมดาต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนต่อบุคคลภายนอก และนิติบุคคลด้วย ตามมาตรา 823บัญญัติไว้ว่า ถ้าตัวแทนกระทำการอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจก็ดีหรือทำนองทำเหนือขอบอำนาจก็ดี ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันตัวการเว้นแต่ตัวการจะให้สัตยาบันแก่การนั้น ถ้าตัวการไม่ให้สัตยาบัน ท่านว่าตัวแทนย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกโดยลำพังตนเอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกนั้น ได้รู้หรือรู้ว่าตนทำการโดยปราศจากอำนาจหรือทำนอกเหนือขอบอำนาจ

ดังนั้น นิติบุคคลนั้นควรต้องรับผิดชอบแตกต่างหากจากคณะบุคคล ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าการกระทำใดๆก่อให้เกิดผลผูกพันนิติบุคคลต้องกระทำโดยผู้แทนนิติบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้กระทำการแทนโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันแทนนิติบุคคล ตามบทบัญญัติประมวลแพ่งและพาณิชย์ ตามบทบัญญัติดังต่อไปนี้

มาตรา 797 ที่บัญญัติไว้ว่า อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือ สัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าตัวการ และตกลงจะทำการดั่งนั้น อันความเป็นตัวแทนนั้นจะเป็นโดยตั้งแต่งแสดงออกชัดหรือโดยปริยายก็ย่อมได้

มาตรา 798 ที่บัญญัติไว้ว่า กิจการอันใดท่านบังคับไว้โดยกฎหมายว่าต้องทำเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการอันนั้นก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย

กิจการอันใดท่านบังคับไว้ว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการอันนั้นก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย

มาตรา 807 ตัวแทนต้องทำการตามคำสั่งแสดงออกชัดหรือโดยปริยายของตัวการ เมื่อไม่มีคำสั่งเช่นนั้น ก็ต้องดำเนินตามทางที่เคยทำกันมาตามกิจการค้าขายอันเขาให้ตนทำอยู่นั้น

ดังนั้น นิติบุคคลกระทำความผิดหรือบุคคลธรรมดาที่ดำเนินการแทนนิติบุคคลต้องควรรับผิดชอบร่วมกันด้วย โดยการกระทำเยี่ยงตัวการตัวแทน ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ระหว่างคณะบุคคล กับนิติบุคคลดังกล่าวตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 63 ที่กำหนดให้ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือนิติบุคคลอื่นกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่รับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย จึงเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้คณะบุคคล ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิดนั้น ต้องร่วมกันรับผิดชอบกับนิติบุคคล ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดอาญา ทั้งในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามกฎหมายนั้นๆ เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าไม่เข้าร่วมกระทำผิด ซึ่งเป็นการผลักระการพิสูจน์

3) ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษอาญา ในกรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา

โทษอาญาที่กฎหมายในพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นี้ รัฐได้กำหนดบทบัญญัติความผิดและโทษทางอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบแทนผู้กระทำความผิดอย่างสาสมกับความผิดที่เขากระทำลง (Retribution) เพื่อข่มขู่ไม่ให้มีการกระทำความผิดเป็นหารป้องกันไม่ให้กระทำความผิด(Deterrence) เพื่อแก้ไข ปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ (Rehabilitation) และเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากกากระทำความผิด (Community Protection) ทั้งหมดนี้เพื่อความสงบสุข เรียบร้อยของสังคม โดยกฎหมายอาญากำหนดความผิดและโทษโดยรัฐเป็นผู้บัญญัติ เพื่อใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนในประเทศ

โทษอาญาที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นั้น เห็นได้ว่าเป็นความเหมาะสมตามความหนักเบากับความร้ายแรงของความผิด โดยการกระทำความผิดบางกรณีลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน และในบางกรณีลงโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 5 ปี บางกรณีทั้งจำทั้งปรับ แต่ไม่เกิน 500,000 บาท จำต้องพิจารณาว่าโทษดังกล่าวทดแทนความรู้สึกของผู้เสียหายผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดและเป็นธรรมหรือไม่ซึ่งตามพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ กำหนดอัตราโทษ กล่าวคือ ผู้รับจ้างทวงถามหนี้เป็นปกติจะต้องไปจดทะเบียนการประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ต่อนายทะเบียนด้วย หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมทั้งห้ามติดตามทวงถามหนี้กับบุคคลอื่นโดยแจ้งให้บุคคลอื่นทราบถึงความเป็นหนี้ ห้ามใช้ข้อความ

หรือเครื่องหมายหรือสื่ออื่นใดที่สื่อให้เข้าใจว่าเป็นการติดต่อทวงหนี้ ห้ามทวงถามหนี้โดยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้วาจาหรือภาษาที่เป็นการดูหมิ่นลูกหนี้ให้ผู้อื่น หรือเปิดเผยความเป็นหนี้ของลูกหนี้ให้ผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องทราบ เป็นต้น

ในกรณีเจ้าหนี้ทวงถามหนี้โดยฝ่าฝืนข้อกำหนดในการทวงถามหนี้ โดยการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งกระทำการทวงถามหนี้ โดยวิธีการที่ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทวงถามหนี้

วิธีการเพื่อความปลอดภัย หมายความว่า วิธีการต่างๆ ที่บุคคล สถาบันต่างๆ หรือรัฐนำมาใช้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของเอกชน สถาบัน ทรัพย์สิน สังคม เป็นต้น การลงโทษทางอาญา อาจนำมาตรการ (Measures of Safety) เพื่อความปลอดภัยมาใช้เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดอีกในอนาคต ถึงแม้ว่าการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย จะไม่ใช่โทษทางอาญา แต่เป็นมาตรการบังคับ (Sanction) ทางอาญาที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีป้องกันสังคม (Social Defense Theory) ซึ่งทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญากำหนดขึ้นเพื่อความปลอดภัยของสังคม วิธีการเพื่อความปลอดภัยสามารถแบ่งประเภทได้ 5 ประเภท ตามมาตรา 39 ถึง มาตรา 50 ของประมวลกฎหมายอาญา คือ (1) เป็นมาตรการเพื่อเป็นการคุ้มครอง , (2) การห้ามเข้าเขตกำหนดหรือห้ามเข้าพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง , (3) การเรียกประกันทัณฑ์บน , (4) การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง , (5) มาตรการที่เป็นการบำบัดแก้ไข

จึงเห็นได้ว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าว สามารถนำมาใช้บังคับบุคคลที่ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการติดตามทวงถามหนี้ได้ โดยนำวิธีการเพื่อความปลอดภัย เรื่องการห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง หรือเรื่องการเรียกประกันทัณฑ์บน มาใช้กับนิติบุคคลผู้กระทำความผิดได้ โดยอาจยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการทั้งหมดหรือการยกเลิกชั่วคราวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด มาเป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ได้ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดมิให้เจ้าหนี้ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการ หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้แทน หรือผู้รับมอบอำนาจดำเนินการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 เพื่อไม่ให้มีการกระทำผิดขึ้นอีกในภายภาคหน้า วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงเป็นแนวทางการป้องกันกระทำผิด และประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการจำคุก จึงเป็นมาตรการเยียวยาและป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำผิดในอนาคต หรือเพื่อความปลอดภัยจากการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตของผู้กระทำผิดในด้านอาญา

สรุป

จากสภาพปัญหาของการศึกษาครั้งนี้จึงเห็นได้ว่า การติดตามทวงถามหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ในข้อกำหนดเรื่องเวลาติดตามทวงถามหนี้และจำนวนครั้งที่ติดต่อทวงถามยังไม่เหมาะสมให้ตรงหลักสิทธิส่วนบุคคล เนื่องจากการติดต่อโดยบุคคล โทรศัพท์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ให้ติดต่อในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 8:00 นาฬิกาถึง 20:00 นาฬิกา และติดต่อในวันหยุดราชการ เวลา 8:00 นาฬิกาถึง 18:00 นาฬิกา เป็นช่วงเวลาที่ ไม่เหมาะสม และเป็น การรบกวนสิทธิส่วนบุคคลของลูกหนี้ เนื่องจากเป็นช่วงที่ลูกหนี้ทำกิจธุระ เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้นช่วงเวลาดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมสำหรับการติดตามทวงถามลูกหนี้ และในเรื่องของจำนวนครั้งที่ติดต่อให้ติดต่อตามความเหมาะสม ก็ควรกำหนดจำนวนครั้งสำหรับติดต่อที่ชัดเจนเพื่อให้ลูกหนี้รับทราบและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามให้ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญใจ หรือเกิดความเสียหาย

สำหรับอัตราโทษที่กำหนดไว้ในความผิดฐานต่างๆ ตามพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 มีโทษทางอาญาตามความหนักเบาที่แตกต่างกันตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด แต่ยังมีผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นี้ที่กำหนดให้ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดที่ได้กระทำขึ้น (Proportionality of punishment) ตามทฤษฎีทดแทน (Retribution Theory) เพื่อป้องกันการกระทำความผิด และเพื่อความปลอดภัยจากการกระทำความผิดของสังคมแต่ไม่ได้มีการแบ่งแยกอัตราโทษความผิดของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลแยกต่างหากจากกัน

การใช้มาตรการอื่นเสริมหรือแทนการลงโทษอาญา โดยนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้แก่บุคคลธรรมดาได้มีเพียงแต่การห้ามเข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้การเรียกประกันทัณฑ์บน และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

เห็นว่าควรเพิ่มเติม แก้ไข มาตรา 9 เรื่องเวลาในการติดต่อ โดยบุคคล โทรศัพท์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นๆ โดยกำหนดให้ติดต่อในวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ เวลา 9:00 นาฬิกาถึง 18:00 นาฬิกา และติดต่อในวันหยุดราชการ เวลา 9:00 นาฬิกาถึง 12:00 นาฬิกาและกำหนดจำนวน3ครั้งต่อวัน เพื่อให้เกิดความชัดเจน แน่นนอน เป็นมาตรการให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง และไม่เป็นการรบกวนสิทธิส่วนตัวของลูกหนี้ ป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 เพื่อให้ผลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบังคับใช้ได้จริง ไม่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของ

ลูกหนี้ และให้เกิดความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้ และมีมาตรการแนวทางปฏิบัติให้แก่เจ้าหนี้ ให้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การติดตามทวงถามหนี้เหมาะสมต่อไป

ควรเพิ่มเติมอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ในมาตรา 36 มาตรา 37 และมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 โดยในกรณีความผิดที่เกิดจากผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นบุคคลธรรมดาควรเพิ่มเติมโทษปรับเป็นสี่เท่าของอัตราโทษปรับตามพระราชบัญญัตินี้ และในกรณีความผิดที่เกิดจากผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้เพิ่มโทษปรับเป็นสองเท่าของอัตราโทษปรับสำหรับผู้กระทำความผิดที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจกระทำการนั้น เพื่อให้บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ดำเนินการแทนนิติบุคคลกระทำการให้ถูกต้อง และให้เกิดความกลัวเกรงไม่กระทำความผิดดังกล่าว

ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องของการกำหนดโทษของพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ในเรื่องการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 นี้ ให้พนักงานอัยการเห็นสมควรหรือผู้เสียหายร้องขอขอให้ศาลพิพากษาหรือสั่งให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างใดแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาโดยให้พนักงานอัยการหรือทนายความของผู้เสียหายบรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุสมควรที่ศาลควรจะพิจารณาพิพากษาหรือสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยบังคับแก่ผู้กระทำความผิดโดยบรรยายคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องอย่างชัดเจน

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ตามข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นนี้จะส่งผลให้ลูกหนี้ได้รับสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลไม่มีบุคคลใดรบกวนสิทธิส่วนบุคคลดังกล่าวอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอีก และนิติบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการหรือผู้รับจ้างทวงถามหนี้ รวมถึงกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้กระทำการแทนของนิติบุคคล ที่เป็นบุคคลธรรมดาความเกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่กล้ากระทำความผิดหรือควบคุมดูแลการกระทำที่อยู่ภายใต้การดูแลของตนไม่ให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น อีกทั้งบุคคลใดกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลก็ดี หรือบุคคลธรรมดาก็ดีกระทำความผิดต่อกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ บุคคลนั้นๆควรได้รับการลงโทษปรับอย่างเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล และศาลอาจพิจารณาพิพากษาคดีหรือสั่งให้อยู่ภายใต้บังคับของวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยห้ามประกอบการชั่วคราวหรือตลอดหรือประกันทัณฑ์บนตามที่ศาลเห็นสมควรได้ การเพิ่มเติมมาตรการต่างๆที่ได้กล่าวมานี้ ส่งผลให้มาตรการทางกฎหมายติดตามทวงถามหนี้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

คณะผู้วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ "การกำหนดโทษทางอาญาในประเทศไทย",
(รายงานการวิจัย โครงการยุติธรรมโพล ครั้งที่ 2 สำนักงานกิจการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม), กรกฎาคม 2548,

อุททิศ แสนโกศิก, "กฎหมายอาญาภาค 1", กรุงเทพมหานคร, เรือนแก้วการพิมพ์, 2525